

УДК 334.012.64:338.242

Олексій БАУЛА, докторант,
кафедра підприємництва та бізнесу
Київський національний університет технологій та дизайну
Київ, Україна

Анна ОРЕЛ, науковий керівник, д.е.н., доц.
кафедра маркетингу та комунікаційного дизайну,
Київський національний університет технологій та дизайну
Київ, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНИХ СТРУКТУР У ВЗАЄМОДІЇ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

У сучасних умовах трансформації економіки України та активного впровадження євроінтеграційних процесів важливого значення набуває розвиток інтегрованих структур взаємодії між підприємствами. Такі структури — кластери, холдинги, консорціуми, технопарки, мережі стратегічного партнерства — забезпечують об'єднання ресурсів, обмін знаннями, інноваціями та підвищення конкурентоспроможності учасників на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Останніми роками спостерігається тенденція до активного формування галузевих та міжгалузевих кластерів у сферах агропромислового комплексу, ІТ, машинобудування, логістики, а також у креативних індустріях. Однією з ключових рушійних сил є прагнення бізнесу до зменшення витрат, підвищення ефективності управління та адаптації до нестабільного зовнішнього середовища. Особливого значення набуває цифровізація, що сприяє створенню нових форм взаємодії — від віртуальних кластерів до інтегрованих цифрових платформ співпраці. Водночас розвиток таких структур потребує належної підтримки з боку держави: формування сприятливого інституційного середовища, пільгового оподаткування, стимулювання інноваційної діяльності та поліпшення регуляторної політики [1]. Варто також відзначити роль освіти й науки у забезпеченні підприємств кадрами та інтелектуальними ресурсами для сталого розвитку інтегрованих систем.

Тенденції розвитку інтегрованих структур в Україні свідчать про поступовий перехід від ізольованої діяльності підприємств до тісної кооперації, орієнтованої на довгострокову конкурентну перевагу, інноваційність та синергію зусиль (табл.1). Цей процес є важливою умовою успішного економічного зростання держави в умовах глобалізованої економіки.

Таблиця. Основні тенденції розвитку інтегрованих структур взаємодії підприємств в Україні

Тенденція	Характеристика	Очікуваний результат	Тенденція
Формування кластерів	Об'єднання підприємств за галузевою або регіональною ознакою	Підвищення конкурентоспроможності, спільне використання ресурсів	Формування кластерів

Цифровізація взаємодії	Використання платформ для електронного обміну даними, автоматизація процесів	Прискорення обміну інформацією, зниження витрат на координацію	Цифровізація взаємодії
Посилення міжгалузевої кооперації	Співпраця підприємств з різних секторів економіки	Синергія знань і технологій, створення інноваційних продуктів	Посилення міжгалузевої кооперації
Інтернаціоналізація інтеграційних процесів	Вихід об'єднаних структур на міжнародні ринки, участь у глобальних ланцюгах вартості	Розширення ринків збуту, залучення іноземних інвестицій	Інтернаціоналізація інтеграційних процесів
Державна підтримка інтегрованих структур	Програми кластеризації, пільги, субсидії, інституційна підтримка	Стимулювання розвитку, зменшення бар'єрів для співпраці	Державна підтримка інтегрованих структур
Участь науки та освіти	Залучення університетів, наукових центрів до кластерів та технопарків	Підвищення інноваційного потенціалу, підготовка кваліфікованих кадрів	Участь науки та освіти

У сучасних реаліях повномасштабної війни, особливої актуальності набуває ефективна взаємодія між підприємствами в умовах невизначеності, ризиків і обмежених ресурсів. Саме інтегровані структури взаємодії — такі як кластери, виробничо-логістичні альянси, кооперативи, технопарки та інноваційні платформи — демонструють здатність швидше адаптуватися до кризових умов і забезпечувати злагоджену діяльність виробничих ланцюгів [2]. Однією з ключових тенденцій розвитку інтегрованих структур в умовах воєнного стану є переорієнтація на критичні сфери, зокрема оборонно-промисловий комплекс, енергетичну безпеку, агропромисловий сектор і логістику. В межах кластерних об'єднань підприємства консолідують ресурси для відновлення виробництва, релокації потужностей у безпечні регіони та забезпечення потреб фронту й тилу. Також спостерігається посилення горизонтальної взаємодії, коли підприємства різних форм власності та галузей об'єднуються заради досягнення спільної мети — збереження економічної стійкості. Така співпраця набуває форми тимчасових або постійних бізнес-альянсів, мереж волонтерської кооперації, а також нових цифрових платформ для обміну інформацією, ресурсами та послугами.

Ще однією важливою тенденцією є розвиток адаптивного управління в інтегрованих структурах. Підприємства змушені оперативно змінювати логістику, канали збуту, партнерські зв'язки та моделі виробництва. Це стимулює впровадження інновацій, цифрових рішень, а також активізацію співпраці з науковими установами та ІТ-сектором. В умовах

обмеженого фінансування державна політика також трансформується — перевага надається підтримці кластерних ініціатив, пов'язаних із обороною, енергетикою, відновленням інфраструктури, а також сприянню релокації малого та середнього бізнесу в більш безпечні регіони. Програми міжнародної технічної допомоги також все частіше орієнтуються на підтримку інтегрованих форм співпраці.

Сьогодні, попри руйнівний вплив, створюються нові імпульси для розвитку інтегрованих структур взаємодії підприємств в Україні[3]. Ключовими чинниками виступають гнучкість, взаємна підтримка, стратегічне партнерство та інноваційність. Саме через такі механізми український бізнес демонструє стійкість і готовність до відновлення економіки в післявоєнний період.

Література

1. Ганущак-Єфіменко Л.М., Єршова О.О., Гончаренко І.М. Кластерооб'єднані підприємства як інноваційна форма розвитку бізнесу. Журнал стратегічних економічних досліджень. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Науковий фаховий журнал. 2023. № 3. С. 16-26.
<https://jrnل.knutd.edu.ua/index.php/jseconres/article/download/1282/1186>
2. Орел В.М., І.П. Афанасьєв Роль інновацій в системі трансформації економіки. Вісник Сумського національного університету. Серія «Економіка і менеджмент». Науковий журнал. 2020. №3 (85). С. 105-110.
3. Орел А.М. Інструменти людського потенціалу та механізму корпоративного управління в умовах трансформації. Журнал стратегічних економічних досліджень. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Науковий фаховий журнал. 2021. № 5. С. 61-68.